

vroeg sporen van textielnijverheid ¹⁾, omstreeks de helft van de 15e eeuw reeds gegroeid tot een volledig gereglementeerde lakenindustrie ²⁾). Het waren vooral de waterbedrijven die hier aan een groot aantal mensen werk verschafte: visscherij en vrachtvaart, scheepsbouw en -uitrusting, mandenmakerij, kuiperij, brouwerij en bakkerij.

Welke eischen zal nu een bevolking als deze aan haar woning gesteld hebben?

Het is duidelijk dat voor haar, beveiligd door de stedelijke omtuining, het element van versterking wegviel. De middelmatige koopman, de bescheiden nijveraars, de eenvoudige ambachtsbaas gingen in den bouw van hun huis niet onnoodig kapitalen vastleggen die zij in hun zaken niet konden missen, althans voordeeliger konden aanwenden, gingen zich buiten noodzaak niet bezwaren met improductieven rentelast; en voor den arbeider was het èn om geldelijke èn om technische redenen vrijwel uitgesloten zich iets meer te bemachtigen dan een rieten dak *boven*, en vier wanden van weinig kostbaar en gemakkelijk te bewerken materiaal *rondom* zich en zijn gezin. Waar hier thuiswerken niet zoo algemeen voorkwam als b.v. in Leiden, zal ook niet zoo sterk gevoeld zijn de behoefte aan een vóórhuis als afgescheiden werkruimte: wat de arbeider vroeg was de meest eenvoudige – onze voorvaderen zeiden *slechte* – woning, ook constructief eenvoudig, zoodat hij die, zoo niet geheel dan toch voor een groot deel, zonder hulp van vaklieden zelf kon bouwen. ³⁾ Wand van hout of van gevlochten teen, misschien in houten vakbouw met vulling van leem; een vloer van gladgestreken, later van

1) Oudste keurboek § 158 Fruin: alle ramen... uit de kerk te doen. Oudste Stadsrekening, 1426/27: stenen muyer *weder* up te maken voor de ramen (Br. III blz. 68). In 1426 werd er ook reeds accijns geheven van de weetcupen (verfkuipen) en van de lakenen (stegelt).

2) Toevoegsel oudste keurboek (afschrift dr. A. C. Kersbergen 1930) blz. 99 Ordonnantie Vollers 1443, gewijzigd 1447 en 1452, blz. 108 Ordonnantie Draperie 1451, blz. 107 Nieuwe keur lakenen 1463.

3) Vermoedelijk niet ongelijk aan het „huiske van hout, riet off leem, sonder eenige steenwerck” aan de Rotte buiten de stad, waarvan de Vroedschap nog op 21 Maart 1578 tot weder opzeggens aan Sebastiaen Henricxz, den bouw toestond. Voorbeelden van zulken eenvoudigen primitieven bouw vindt men op de platen 3 en 13 Brev. Grimani (Leiden A. W. Sijthoff).